

3. Курузов М. А. Социальные системы и безопасность их функционирования / М. А. Курузов [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.archipelag.ru/authors/kutuzov/?library=1055> 16:30 12.05.2010.
4. Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX – XX ст.): хрестоматія / упоряд. : Л. Д. Березівська та ін. – К. : Наук. світ, 2003. – 418 с.

Карташова Л. А. Полиструктурная модель информационно-технологической системы обучения будущих учителей общественно-гуманитарных предметов.

В статье изложены результаты исследования состояния подготовленности учителей общественно-гуманитарных предметов к использованию информационных технологий в профессиональной деятельности, приведены результаты авторских точечных поисков. С целью разрешения противоречий, которые усиливаются с информатизацией образования, предложена модель информационно-технологической системы обучения.

Ключевые слова: информационные технологии, система, учитель, обучение, профессиональная деятельность, ученик, подготовка.

Kartashova L. A. Multi-structural model of information technology systems applied to training of teaching candidates in the humanities.

Humanities teacher preparedness to use information technology in professional activities along with author's methodology of research is discussed. A uniform approach to training humanities teachers the benefits of utilizing information technology systems in their activities is suggested.

Keywords: information technologies, system, teacher, education, professional activity, student, training.

Кириленко О. І.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ НАВЧАННЯ ДЛЯ МОНІТОРИНГУ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

У статті розглядаються класифікації цілей навчання, способи формулювання цілей навчання для моніторингу навчальних досягнень. Подані приклади формулювання цілей навчальних досягнень студентів з астрономії.

Ключові слова: цілі навчання, класифікації цілей навчання, результати навчання, моніторинг навчальних досягнень.

На сучасному етапі розвитку суспільства великого значення набувають питання модернізації системи освіти. Це, перш за все, пов'язано з швидкими темпами росту наукового і технічного оснащення сучасного виробництва і, відповідно, з потребами суспільства в висококваліфікованих спеціалістах. Вдосконалення системи освіти в Україні спрямоване на підвищення рівня фахової підготовки спеціалістів.

Дослідженню проблеми підвищення якості знань, моніторингу та модернізації системи освіти приділяють увагу багато науковців, зокрема В. Bloom, D. Krathwohl, Simpson, Kibler і Harrow, а також українські дослідники – І. Булах [1], О. Локшина, Т. Лукіна [4], О. Ляшенко, В. Кремень та російські вчені – В. Кальней [7], О. Майоров [5], С. Шишов [7] та інші.

Теоретичний аналіз праць вітчизняних та зарубіжних вчених, ознайомлення з матеріалами науково-практичних конференцій показує, що однією з головних проблем сучасної системи освіти є проблема підвищення якості знань на всіх етапах навчання, від початкової школи до вищої. Проблема отримання якісної та об'єктивної інформації в області педагогічної діяльності набула важливого значення, оскільки почала формуватися

соціальна база споживачів такої інформації. В ній зацікавлений як викладач, для самооцінки професійної діяльності та оцінки діяльності студента з метою її корекції, так і навчальний заклад, для оцінки ефективності роботи викладачів та отримання цінної інформації про цілісність системності навчального процесу [6, с. 92].

Основна мета та завдання статті. Одним із важливих напрямів вирішення цієї проблеми є розробка нових і модернізація традиційних методів навчання і контролю.

Моніторинг є важливим інструментом перевірки та оцінки ефективності впроваджуваного змісту освіти, використовуваних методик. В рамках моніторингу проводиться виявлення та оцінювання проведених педагогічних дій. При цьому забезпечується зворотній зв'язок, який повідомляє про відповідність фактичних результатів діяльності педагогічної системи її кінцевим цілям.

Отже, до технології моніторингу включені контролюючі дії, які дозволяють оцінити результати навчання. Важливе значення в навчальному процесі мають цілі навчання: для організації, і для результату. Без діагностичних цілей навчання неможливий моніторинг.

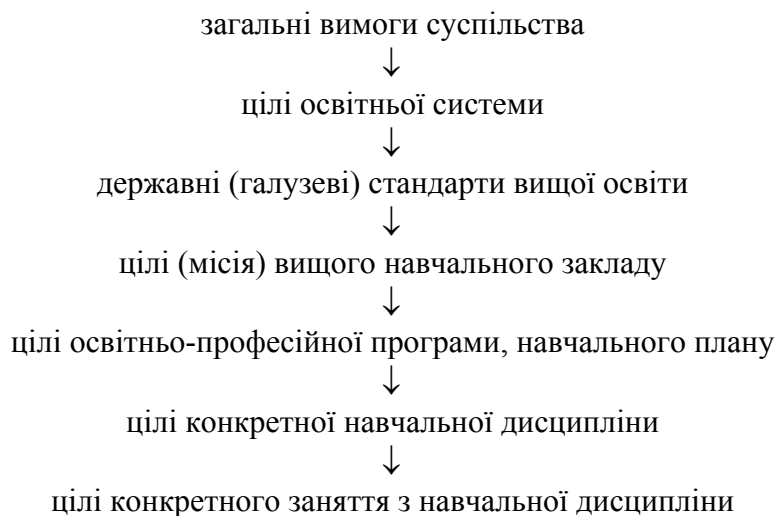
Добре сформульовані навчальні цілі описують заплановані результати навчання в термінах виконавських умінь, тобто видів виконання, що їх можуть продемонструвати студенти, щоб довести засвоєння знань, розуміння або вміння, зазначені в цілях. Описуючи виконання, яке ми готові прийняти за результати навчання, ми тим самим зосереджуємо на ньому і викладання, і учіння, і оцінювання. Цілі допомагають утримувати в гармонії всі три види діяльності (викладання, учіння, оцінювання). Отже, навчальні цілі, цілі учіння й оцінювання є одними й тими самими.

Вимога чіткого та однозначного опису цілей є базовою для більш узагальненої вимоги моніторингу (діагностичності) досягнення цілей навчання, яка, крім певного однозначного опису цілей навчання, означає також визначення методу вимірювання результату навчання для оцінювання ступеня реалізації навчальних цілей.

Навчальний заклад, а отже і педагог, одержує цільові орієнтири (соціальне замовлення, замовлення суспільства) в дуже загальному вигляді:

- готувати висококваліфікованих фахівців для певної галузі, наприклад для шкільної освіти;
- підготувати гармонійно розвинену особистість;
- забезпечити передачу культури (культурної спадщини, досвіду).

Такі формулювання цілей одержали назву широких, узагальнених, абстрактних. Однак здійснювати навчання можна лише маючи конкретні цільові орієнтири. Отже, для забезпечення функціонування педагогічної системи необхідна конкретизація (уточнення) її освітніх цілей. Вона може бути реалізована виходячи з ієрархії цілей:

Цілі навчання у вигляді його кінцевих результатів формуються в деяких програмах навчальних дисциплін; в них виділенні основні поняття, закони і формули, а також практичні застосування вивченого, які студенти повинні знати, і практичні вміння (розв'язувати задачі і користуватись приладами), які повинні бути у них сформовані.

Існує декілька способів задання цілей навчання: описово без використання якої-небудь класифікації; описово із застосуванням класифікації й через кінцеві результати навчання у вигляді переліку типових завдань або дій, які повинні навчитися виконувати учні або студенти в результаті навчання.

Намагання задати цілі навчання у вигляді кінцевих результатів привели до розробки різних таксономій цілей, які являють собою перелік цілей і певну їх ієрархію (класифікацію).

Класифікації цілей навчання вимагали розробки цілей у трьох сферах: пізнавальній, емоційній та психомоторній.

Першою було розроблено таксономію цілей навчання у когнітивній (пізнавальній) сфері (Блум Б. С. та його колеги) [2, с. 11].

Цілі у пізнавальній сфері описують знання та інтелектуальні здібності екзаменованих. Класифікація пізнавальної сфери включає шість класів цілей, розміщених відповідно до складності:

1. *Знання* (найпростіший клас) – ця категорія означає запам'ятовування і відтворення навчального матеріалу.

2. *Розуміння*. Свідченням здатності розуміти значення вивченого може служити перетворення матеріалу з однієї форми вираження в іншу (наприклад, з вербальної в математичну), вміння переказувати, пояснювати, описувати (вербальну інформацію, схеми, графіки, діаграми).

3. *Застосування*. Ця категорія означає здатність використовувати засвоєні види знань (вивчений матеріал) за конкретних умов у відомих і нових ситуаціях.

4. *Аналіз*. Ця категорія означає здатність розділяти навчальний матеріал на частини так щоб стали зрозумілими його склад і структура.

5. *Синтез*. Ця категорія означає здатність комбінувати елементи (види знань, інформацію, матеріали, прилади, засоби) так щоб одержати ціле, якому властива новизна.

6. *Оцінювання*. Ця категорія означає здатність оцінювати значення того чи іншого матеріалу (інформації, твердження) дослідно-емпіричних та теоретичних даних тощо.

Рівень задання загальних (кінцевих) цілей має починатися з другої сходинки – розуміння вивченого матеріалу, тоді як рівень, що знаходиться на першій сходинці – знання (запам'ятовування вивченого матеріалу) – є базисним при формулюванні предметних цілей [1, с. 32-33].

Крім таксономії пізнавальних цілей навчання Блумом та іншими методистами була запропонована таксономія цілей в особистісній (емоційній) сфері.

Емоційна сфера включає цілі, що стосуються емоцій, цінностей, позицій та пов'язані зі змінами, які відбуваються в них. Ця сфера поділяється на п'ять основних класів [3]:

1. Сприймання – здатність бути уважним;
2. Реагування – ступінь активності, легкість включення учня в діяльність, піддатливість до відповідей на запитання, успішність відповідей;
3. Переконаність – готовність відстоювати свої ідеї та точку зору, уміння вибирати цінності та ідеї;
4. Селективність (вибірковість) – уміння виділити головне з набору однакових фактів, створення набору ціннісних орієнтацій;
5. Індивідуальність – вищий рівень сформованості особистості, що визначається індивідуальною лінією поведінки.

Розроблені також таксономії в психомоторній сфері.

Психомоторна сфера пов'язана з рухами, маніпуляціями з матеріалом або об'єктом, а також з координацією. Відповідно до однієї з таксономій в психомоторній сфері виділені п'ять рівнів розвитку психомоторних здібностей:

1. Імітація – мимовільне повторення дії в результаті спостереження та наслідування;
2. Маніпуляція – дія за інструкцією, за планом (моделлю), які зафіксовані в усвідомленому умінні;
3. Чіткість – повноцінне, упевнене виконання дії, контрольоване свідомістю, без інструкції та моделей;
4. Розчленованість – уміння виконати узгоджено серію дій з усвідомленим контролем;
5. Завершеність – серія дій, виконуваних автоматизовано з повним засвоєнням.

Ці таксономії можуть бути використані при конкретизації цілей навчання, пов'язаних з формулюванням видів діяльності й емоційно-цілісного відношення до дійсності.

Коли складено перелік чітко сформульованих загальних результатів навчання, треба переходити до наступного етапу – складання переліку видів студентського виконання, які мають бути прийняті за свідчення досягнення результату. Наприклад, які конкретні види виконання покажуть, що студент “знає значення основних термінів” чи “розуміє відповідні процеси та явища”?

Ми скористаємось таксономією Б. С. Блума та його колег в пізнавальній області для формулювання цілей навчальних досягнень студентів педагогічного університету з астрономії.

№п/п	Класифікація	Цілі навчання з астрономії (на прикладі модуля № 1 Фізика Сонця)
1	Знання	<u>Називає:</u> основні характеристики Сонця як космічного тіла (радіус, масу, світність, температуру, період обертання, сонячну сталу); основні утворення в атмосфері Сонця; діапазони частот сонячного випромінювання; цикли та індекси сонячної активності. <u>Формулює:</u> поняття грануляції, супергрануляції, плями, пори, протуберанця, спалаху, сонячного вітру, циклу сонячної активності, сонячної активності, факелу, флокули, корональної дірки, геліосейсмології.
2	Розуміння	<u>Пояснює:</u> механізм утворення та склад сонячного вітру; суть чисел Вольфа; механізм утворення сонячних плям, природу сонячної активності; потемніння сонячного диску до краю. <u>Характеризує:</u> Сонце як зорю, внутрішню будову Сонця (ядро, променеву зону, конвективну зону) та його атмосфери (фотосферу, хромосферу, корону), магнітне поле Сонця;

3	Застосування	<i>Робить висновок:</i> про результат впливу сонячної активності на атмосферні, кліматичні та біосферні процеси; <i>Може розв'язати задачі:</i> на взаємозв'язок різних фізичних параметрів Сонця;
4	Аналіз	<i>Описує:</i> обертання Сонця; відмінність Сонця від інших стаціонарних зір; вигляд сонячного диска у роки мінімуму та максимуму активності Сонця; структуру сонячних плям; появу сонячної активності.
5	Синтез	<i>Обґрунтовує:</i> механізм сонячної активності; нагрівання хромосфери з висотою; розподіл яскравості корони з висотою;
6	Оцінювання	<i>Наводить приклади:</i> впливу сонячної активності на життя і здоров'я людей та біосферу; Сонячно-Земні зв'язки.

Висновки. При формулюванні цілей навчання необхідно: чітко класифікувати таксономічний рівень, визначити предмет дії, вибрати відповідні дієслова і пряме доповнення.

Цілі навчання визначають, які саме дії повинен виконувати студент і що саме контролюється під час оцінювання досягнення поставленої нами мети.

Під час моніторингу навчальних досягнень слід виходити з того яких результатів навчання ми очікуємо, чого студенти мають навчитися відповідно до цілей навчального закладу та більш конкретних навчальних цілей.

Для формулювання цілей навчання нами була використана таксономія Б. С. Блума та його колег у пізнавальній сфері. Коли цілі навчання чітко задані стають відомими результати навчальних досягнень.

Моніторинг навчальних досягнень потребує врахування всіх можливих видів результатів навчання у певній сфері, а не лише тих, які можна виміряти за допомогою тестів.

Моніторинг слугує основою для обґрунтованих шляхів усунення недоліків навчального процесу та основою для прийняття ефективних управлінських рішень. Особливість моніторингу, як контролюючої технології, полягає в тому, що підвищується об'єктивність оцінки якості знань.

Використана література:

1. Буллах І. Є. Створюємо якісний тест : навч. посіб / Буллах І. Є., Мруга М. Р. – К. : Майстер-клас, 2006. – 160 с.
2. Гузев В. В. Планирование результатов образования и образовательная технология. – М. : Народное образование, 2000. – 240 с.
3. Кларин М. В. Технология обучения: идеал и реальность. – Рига : Эксперимент, 1999. – 180 с.
4. Лукіна Т. О. Моніторинг якості освіти: теорія та практика / Лукіна Т. О., Патрикеева О. О. – К. : Плеяди, 2005. – 112 с.
5. Майоров А. Н. Моніторинг в образовании. – СПб. : Образование, Культура, 1998. – 344 с.
6. Стандарти та норми забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. – В кн. Основні засади розвитку вищої освіти України. – Частина 3 / за редакцією С. М. Ніколаєнко. – Тернопіль : Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2006. – 181 с.
7. Шишов С. Е. Школа: мониторинг качества образования / Шишов С. Е., Кальней В. А. – М. : Педагогическое общество России, 2000. – 320 с., приложения.

Кириленко Е. И. Формулирование целей обучения для мониторинга учебных достижений.

В статье рассматриваются классификации целей обучения, способы формулирования целей обучения для мониторинга учебных достижений. Представлены примеры формулирования целей учебных достижений студентов по астрономии.

Ключевые слова: цели обучения, классификации целей обучения, результаты обучения, мониторинг учебных достижений.

Kyrylenko E. I. Formulation of the teaching aims for the monitoring of educational achievements.

The article deals with the classification of the teaching aims, the ways of formulation of the teaching aims for the monitoring of educational achievements. The given examples of formulation of educational aims of students achievements in the subject of astronomy are presented.

Keywords: *the teaching aims, the classification of the teaching aims, results of learning, monitoring of educational achievements.*

Кічула М. Я.

Тернопільський національний економічний університет

АКРЕДИТАЦІЯ – ГАРАНТ ВИСОКОЇ ЯКОСТІ ОСВІТИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ПОЛЬЩІ

У статті висвітлюється процес здійснення акредитації польських вищих навчальних закладів, як спосіб покращення якості освіти. Аналізуються основні етапи, умови та можливості здобуття акредитаційних рівнів освітніми закладами чи програмами.

Ключові слова: *акредитація, акредитаційна комісія ПШБЯО (Порозуміння Шкіл Бізнесу на користь Якості Освіти).*

Головною тенденцією суспільного поступу ХХІ століття є спрямованість освітньої політики більшості країн на забезпечення якості освіти, створення необхідних умов для рівного доступу до неї незалежно від соціально-економічного статусу сім'ї, національної чи релігійної належності дитини, місця проживання, інших національних чинників, які впливають на задоволення життєво необхідних потреб людини, покращення якості її життя.

Теперішні зміни в освітніх системах різних країн, спрямовані головним чином на підвищення освітнього рівня молоді, формуванню функціонально й професійно підготовлених фахівців, здатних забезпечити економічний розвиток, конкурентність та політичну незалежність держави.

Дослідженню проблеми забезпечення якості освіти в науковій літературі приділялась певна увага. Так, у працях українських авторів: В. Андрущенко, С. Гончаренка, Л. Горбунової, І. Зязюна, Л. Єршової-Бабенко, С. Клепка, М. Култаєвої, О. Локшиної, В. Лутая, О. Ляшенка, М. Михальченка, С. Сисоєвої, О. Савченко, окреслюються вимоги до якості освіти, позиціонується належний рівень підготовки фахівців, відповідність системи вищої освіти до європейських стандартів тощо. Аналогічні питання є предметом наукових студій вчених Російської Федерації, зокрема питання якості освіти висвітлювалась у роботах П. Гальперін, А. Савельєв, Н. Селезньов, А. Стрижов. Аналіз польської наукової літератури з проблем управління освітньою структурою переконує, що управління будь-яким процесом має бути системним (Я. Д. Антошкевич, І. Глажевська, А. К. Козмінський, М. Мазур, Я. Осмеляк, Ю. Пенц, Ч. К. Прахалад, Я. Хельдман). За таких умов організація розглядається як єдине ціле, пов'язане з навколишнім середовищем і здатне до управління інноваційними змінами (Б. Вавжиняк, Р. Ф. Дракер, Б. Грояр, К. Качмарчук, Ф. Местон, Ю. Пенц, А. Чермінський). Нові підходи до стратегії і стилю управління викладено в працях Е. Де Боно, Р. А. Вебера, Б. Глинського, Я. Зеленецького, Ч. Коатеса, З. Мартиняка, Ю. Пенца, Дж. А. Ф. Стонера, Дж. Шрейогта, Х. Штейнмана.

Як зазначає більшість дослідників, якість освіти – це узагальнений показник розвитку суспільства в певному часовому вимірі, тому його слід розглядати з урахуванням